

Jiří Jelínek a kolektiv:

Trestní právo procesní – minulost a budoucnost Leges, Praha 2016, 864 stran, 1190 Kč

Kolektivní monografie Trestní právo procesní – minulost a budoucnost, kterou připravil kolektiv pod vedením prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., vznikla ku příležitosti připomenutí si výročí sta let od narození významného pedagoga, dlouholetého vedoucího katedry trestního práva a proděkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy, předního československého a českého trestního procesualisty a autora tzv. teorie totožnosti skutku, prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc. (8. 2. 1916 až 26. 11. 2007).

Je nesporné, že o problematice trestního práva procesního by bylo možné popsat mnoho stran textu. Představovaná recenzovaná publikace je ovšem v tomto směru v jistém smyslu unikátní, když po obsahové stránce rozebírají její jednotlivé kapitoly základní teoretické otázky trestního práva procesního v České republice a ve Slovenské republice, reflektující přitom, pokud jde o výběr témat, v souvislosti se shora uvedenou skutečností, osobu prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc., a předmět jeho odborného bádání, jímž byly zejména základní zásady trestního řízení, dokazování v trestním řízení, koncepce přípravného trestního řízení, otázky soukromé a subsidiární obžaloby v trestním řízení, adhezní řízení či právní moc a vykonatelnost rozhodnutí, tedy, jak vidno, otázky i v současné době stále aktuální a významné.

Rozsáhlá kolektivní monografie, čítající dohromady více než 400 stran, je rozdělena do pěti tematických částí vnitřně členěných do celkem 30 příspěvků (kapitol).

Jako taková je tato monografie uvozena inspirující předmluvou prof. Jiřího Jelínka, vedoucího katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Po ní následuje první část monografie. V této nejobsáhlejší části jsou uvedeny příspěvky věnující se základním zásadám trestního řízení jakožto jednomu z aktuálně nejvíce diskutovaných témat trestního řízení, a to jak de lege lata, tak de lege ferenda.[1] Konkrétně zde nalezneme příspěvek prof. Vladimíra Kratochvíla „Základní zásady trestního řízení/trestního práva procesního v roce 2016“, prof. Jiřího Jelínka „Obžalovací zásada – minulost a budoucnost“, prof. Pavla Šámala „Základní zásady dokazování v připravovaném novém trestním řádu“, prof. Jaroslava Fenyka „Důkazní břemeno a trestní řízení“, dr. Lukáše Bohuslava „K otázce přenesení důkazního břemene ve vztahu k trestní odpovědnosti právnických osob“, dr. Ingrid Galovcové „Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech“ a prof. Jaroslava Ivora „Zjišťování materiální pravdy v přípravném řízení“. Stále živé problematice pojetí skutku a pravidlům tzv. totožnosti skutku se pak v této části věnují prof. Dagmar Císařová v kapitole „Problematika skutku v teorii a praxi trestního řádu“, prof. Jozef Čentěš v kapitole „Uplatňování zásady ne bis in idem v rozhodnutích slovenských soudů“ a doc. Tomáš Gřivna ve svém příspěvku nazvaném „Totožnost skutku de facto a de iure“.

O náležitém zjišťování skutkového stavu potřebného pro rozhodnutí v trestním řízení včetně předmětu a rozsahu dokazování a otázky přípustnosti důkazů nalezneme pojednání jednotlivých autorů ve druhé části monografie. Ta obsahuje kapitolu prof. Ivana Šimovčeka „K některým aspektům přípustnosti důkazů v trestním řízení“, prof. Jozefa Záhory „Použití záznamu získaného odposlechem jako důkazu v jiné trestní věci“ a doc. Sergeje Romži „Předmět a rozsah dokazování při vazebním rozhodování“. Dále se pak zde věnuje doc. Jana Tlapák Navrátilová stále aktuálnímu problému věcné příslušnosti státního zastupitelství k výkonu dozoru v přípravném řízení ve svém příspěvku „Aktuální otázky dokazování v trestním řízení“, v kapitole „Opatřování důkazu výpovědi svědka obhajobou“ doc. Alexander Nett problematice opatřování důkazu obhajobou a dr. Olga Sovová se zde zabývá otázkami dokazování v medicínských sporech ve svém příspěvku nazvaném „Dokazování v medicínských sporech v právu veřejném a soukromém“.

Třetí část monografie je zaměřena na problematiku trestního stíhání. V prvních třech kapitolách je zde pojednáno o přípravném řízení (příspěvek prof. Jana Musila „Místo přípravného řízení v celkové struktuře trestního řízení“, doc. Petera Poláka „Teoretické a aplikační problémy přípravného řízení“ a doc. Jaroslava Klátika „Řízení před soudcem pro přípravné řízení“). Dále se pak v této části monografie věnuje prof. Oto Novotný významným alternativám ke standardnímu trestnímu řízení, a to ve svém příspěvku „Odklony v trestním řízení“, dr. Jiří Říha zajišťovacím prostředkům s výhledem de lege ferenda v rámci kapitoly

„Zajišťovací prostředky ve světle rekonstrukce trestního řízení“ a doc. Lucia Kurilovská zde spolu s dr. Stanislavem Šišulákem rozebírá procesní aspekty dokazování extremismu v příspěvku „Extrémismus jako fenomén současné společnosti a jeho trestněprocesní aspekty“.

Problematika trestního práva procesního je ve čtvrté části monografie analyzována též z pohledu oborů souvisejících. Tato dokládá úzkou vazbu trestního práva na právo ústavní, správní a finanční, když jako taková obsahuje kapitolu prof. Karla Klímy „Ústavněprávní základy práva na spravedlivý (trestní) proces“, doc. Heleny Práškové „Přibližuje se právní úprava řízení o přestupcích řízení trestnímu?“ a doc. Martina Kopeckého „Procesní konflikty posouzení skutku jako trestného činu nebo přestupku“. Finančněprávním institutům souvisejícím s bojem proti trestné činnosti se zde věnují prof. Milan Bakeš a doc. Michael Kohajda v kapitole nazvané „Finančněprávní instituty související s bojem proti trestné činnosti“.

Poslední část monografie, tj. část pátá, je tematicky různorodá; jako taková představuje historickoprávní aspekty, resp. historický kontext trestního práva procesního. Tato část obsahuje příspěvek prof. Michala Skřejpka „Retroaktivita v římském trestním právu a mimořádné trestní poroty“, dr. Vladimíra Pelce „Vybrané excelence československé nauky trestního práva v 1. polovině 20. století“ a dr. Ivany Bláhové „Rekonstrukční práce trestního práva procesního v letech 1948 – 1950 v souvislosti s úlohou prof. Antonína Růžka“. Pomyslnou třešničkou na dortu celé monografie je pak závěrečný příspěvek dr. Jiřího Šouši s názvem „Studium a výuka trestního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v meziválečném období“, tj. v době, kdy na fakultě studoval prof. Antonín Růžek.

Představovanou kolektivní monografii lze hodnotit jakožto monografii mimořádně zdařile zpracovanou, obsahující vysoce kvalitní příspěvky, nadto pak, nutno uvést, mnohdy z per odborníků, kteří se problematice trestního práva procesního věnují již celou řadu let (za všechny lze jmenovat např. prof. Jana Musila či prof. Dagmar Císařovou). Čtenáři této monografie se dostává pestré analýzy trestního práva procesního v mnoha souvislostech, z různých perspektiv a ve svém souhrnu jako taková podává dobrou představu o jeho aktuálních problémech. Zvláště pozitivní hodnocení si pak zaslouží přístup autorů, kteří kromě toho, že poukazují na nedostatky současného stavu právní úpravy v oblasti trestního práva procesního, přinášejí též mnoho zajímavých myšlenek, podnětů a výjimečných informací, tedy nad rámec své konstruktivní kritiky uvádějí rovněž smysluplné náměty de lege ferenda, a z této kolektivní monografie tak činí publikaci vysoce přínosnou nikoli pouze pro nauku trestního práva, nýbrž též pro zákonodárce v souvislosti s přípravou nového trestního řádu.[2]

JUDr. ALENA TIBITANZLOVÁ, interní doktorandka na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

[1] Srov. např. J. Jelínek: Základní zásady trestního řízení – vůdčí ideje českého trestního procesu: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, trestní sekce, Leges, Praha 2016, 224 stran.

[2] Tato recenze je výstupem projektu Grantové agentury Univerzity Karlovy č. 130217 „Odklony v trestním řízení“, řešeného na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.